

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“
www.ope.moew.government.bg

Решения за
по-добър живот

Договор № УР-051/29. 01. 2014 г. с предмет: „Разработване на ПУ на НП „Пирин“ за периода 2014 – 2023 г.“
Проект № DIR-5113325-3-91 „Устойчиво управление на НП „Пирин“ и Р „Тисата“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

**МАТЕРИАЛИ РАБОТНА СРЕЩА ЗА ОБСЪЖДАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ
РАЗДЕЛ " БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА " (Т.1.12-1.15) - ВТОРИ МОДУЛ
27-28.10.2014 Г., ГР. РАЗЛОГ
ПО ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПИРИН ЗА ПЕРИОД
2014-2023 ГОДИНА**

1.15. ФАУНА

1.15.4. Птици

⇒ Степен на проученост. Литературна справка.

Орнитофауната на НП „Пирин“, от обобщените литературни данни към момента, наброява 166 вида, което е около 40,59% от орнитофауната на България (BUNARCO, 2009).

Гнездовия комплекс от птици спада основно към иглолистния горски пояс, където доминират видове тясно свързани с тази растителна формация – чинки (*p. Fringilla*), кралчета (*p. Regulus*), черен синигер (*Parus ater*), червенушка (*Pyrrhula pyrrhula*), елов певец (*Phylloscopus collybita*) и др. (Симеонов, 1992).

Установените до момента видове птици се отнасят към 16 разреда и 38 семейства. С най-много видове и семейства е представен разред Passeriformes – 19 семейства и 91 вида.

Проучванията върху орнитофауната са насочени основно в следните направления:

1. Фаунистични изследвания
2. Екологични, орнитоценологични изследвания
3. Проучване на целеви видове, включени в Приложение I на Директива 79/409
4. Влияние на антропогенни фактори върху отделни видове птици.

Първата обобщаваща работа върху птиците на Пирин е на Симеонов (1986), в която авторът представя резултатите от двадесетгодишни проучвания (1964 – 1983) в отделни части на планината. Конкретни наблюдения върху видове, орнитоценологични сведения, гнездова биология и хранителен спектър са дадени в отделни публикации преди това (Симеонов, 1968, 1968а, 1969, 1970; Симеонов 1971, 1971а, 1974, 1975, 1981, 1983, 1983а; Симеонов, Петров 1982; Симеонов, Мичев 1980, 1985).

В обобщаващата публикация от 1986 г., авторът (Симеонов 1986) представя сведения за 217 вида птици в Пирин, разпределени в категории – постоянни – 87 вида, прелетни, размножаващи се видове – 69 вида, преминаващи (посещават планината само по време на прелет) – 38 вида и зимуващи – 20 вида.

Няколко години по-късно Симеонов (1970) представя резултати от проучване върху гнездовата орнитофауна в псевдомаквисите на Пирин планина.

По-нови данни за гнездещи птици, тяхната плътност и структурата на съобществата в Пирин и по-специално в смърчовите гори са представени от Nikolov (2005, 2007, 2007а) Последващите орнитологични наблюдения от други автори се отнасят до конкретни видове или техни местообитания в територията на Националния парк и извън нея. Проучвания върху гнездовата орнитофауна на прилежащия до Пирин резерват „Тисата“ са извършвани от Спиридонов и Симеонов (1988).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“
www.ope.moew.government.bg

Решения за
по-добър живот

Договор № УР-051/29. 01. 2014 г. с предмет: „Разработване на ПУ на НП „Пирин“ за периода 2014 – 2023 г.“
Проект № DIR-5113325-3-91 „Устойчиво управление на НП „Пирин“ и Р „Тисата“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

Публикувани материали върху разпространението и биологията на отделни видове птици има за червеногушото коприварче (*Sylvia cantillans*) (Симеонов, 1986), горския бекас (*Scolopax rusticola*) (Nikolov 2004; Stoyanov et al., 2003), както и за някои от редките и консервационно значими сови – пернатоногата кукумявка и врабчовата кукумявка (Петров 2002, Shurulinkov et al. 2003, 2005, 2005a, 2006).

Данни от проучвания свързани със зони от Натура 2000 в България са представени и във формулярите за защитена зона „Пирин“ с код BG 0000209. Нови данни за отделни видове птици са публикувани и в новите обобщаващи сборници, „Атлас на гнездящите птици в България“ (Янков 2007), „Орнитологично важни места в България“ (Костадинова, Граматиков 2007) и в новото издание на „Червена книга на Република България, т. 2“ (Големански и др. (ред.) 2011).

В България единственото до момента специализирано изследване на влиянието на антропогенната фрагментация (и в частност на ски-пистите) върху орнитоценозите в планините е проучване в НП "Пирин" (Бисерков и др., 2010). Данните сочат, че за по-голямата част от видовете птици, отбелязани да пресичат пистите, ширина им не е от значение, поради мобилността на групата. В същото време, след разширяването на ски зоната над гр. Банско, в района е отбелязано изчезване или силно намаление на числеността на видове птици с висок консервационен статут – трипръст и белогръб кълвач, глухар и пернатонога кукумявка.

⇒ 2. Описание на използваната при проучването методика.

Основните методи, които се използват при установяване числеността на гнездящите птици са методът на картиране (Territory mapping methods), маршрутния или трансектен метод (Line transects) и методът на точковото броене (Point counts) (Bibby et al., 1992). Всеки от тях има определени предимства и зависи от поставените цели и характера на местността.

Методът на картиране (Territory mapping methods) се състои в следното. Набелязват се пробни площадки в откритите терени, които се обхождат по постоянен маршрут, така, че да се осигури 100% покриване на площадката. Полезащитните пояси се обхождат по цялата дължина. На съответните карти се отбелязват местонахождението на пеещите мъжки екземпляри, намерените гнезда с яйца или малки, възрастните птици носещи храна и други сигурни признаци за гнездене. Когато се чуват едновременно два мъжки екземпляра от един и същи вид, те се отбелязват на картата с две точки, свързани с пунктир. Това се прави за улеснение при обработката на данните. Картирането се извършва рано сутрин, между 5 и 9 часа, когато птиците са най-активни и мъжките пеят най-интензивно. Освен това се правят и късно следобедни наблюдения по същия маршрут. Така се отчитат видове, като дроздове, червеногръдки, славеи и други, които са по-активни вечер. За всяка площадка трябва да се направят поне 3-4 отчета за един сезон. Между тях трябва да са изминали поне десет дни, с което се избягват случайно попаднали мигранти. След приключване на сезона се обработват данните от всяка една площадка, като за всеки вид се изработва отделна карта. Въз основа на получените данни за числеността на гнездящите двойки се произчислява плътността на вида за 10 ха.

При маршрутния метод (Line transects) се избира подходящ маршрут, по който се движи наблюдателят. Той трябва да минава през вътрешността на биотопа и да бъде еднотипен по цялата си дължина, която да е не по-малка от 1000 м. При горските фитоценози маршрутът трябва да минава на най-малко 200 м от края на гората, за да бъдат избегнати видове, характерни за екотона. Записват се пеещите в ляво и дясно по трансекта мъжки, като се определят две ленти на отстояние от оста на движението, съответно 25 и 50 м. За принадлежащи към екотонната зона се считат птиците, които се намират на разстояние до 50 м навътре в горския биотоп от едната

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“
www.ope.moew.government.bg

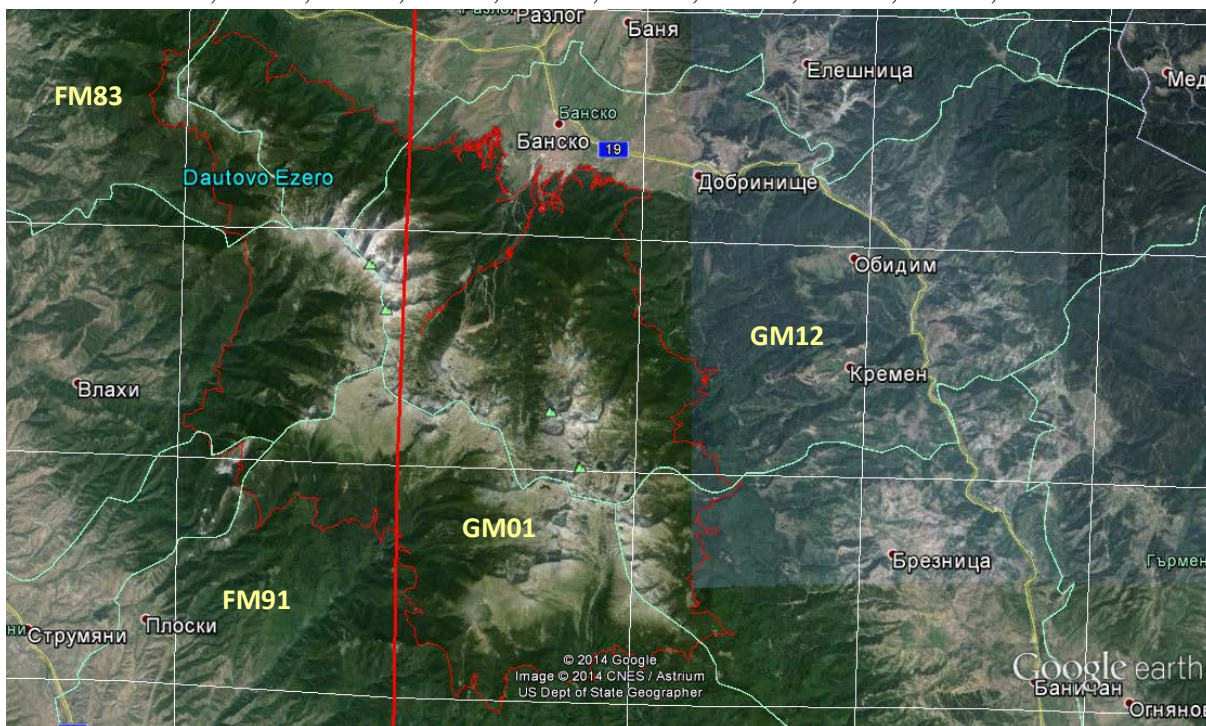

Решения за
по-добър живот

Договор № УР-051/29. 01. 2014 г. с предмет: „Разработване на ПУ на НП „Пирин“ за периода 2014 – 2023 г.“
Проект № DIR-5113325-3-91 „Устойчиво управление на НП „Пирин“ и Р „Тисата“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

страна и на разстояние 200 м в откритата площ, от другата страна. Птиците, намиращи се в откритата площ се отчитат, като площта от 200 м се разделя окомerno на четири ивици, всяка от които по 50 м. В агроноза методът е същия, като трансекта трябва да минава на повече от 200 м навътре от края на блока и разстоянието между два успоредни трансекта също да бъде не по-малко от 200 м. В ивиците се записват пеещите мъжки, забелязаните гнезда и други признаци, като се внимава да не се "вкарват" в лентите пеещите по-надалеч птици. Отчетите се извършват рано сутрин, между 5 и 9 часа и вечер 19 - 21 часа. Маршрута трябва да се посети поне два пъти през гнездовият сезон, за да могат да се установят постоянните и мигриращите видове. Скоростта на движение зависи от числеността на птиците, трудността по записването им и характера на терена. За открити местности се препоръчва около 2 км/ч. При обработката на резултатите се взема максималният брой установени мъжки екземпляри от всеки вид, като основа за понататъшни изследвания.

Парк Пирин обхваща следните UTM квадрати:
FM83, FM91, FM92, FM93, GM00, GM01, GM02, GM03, GM11, GM12

При определяне видовият състав на орнитоценозите в гъстообрасли и труднодостъпни части от проучваната защитена територия ползвахме методът на точковото броене (Point counts). За определен период от време – 10 или 15 мин., от стационарен пункт, се извършват прослушвания и се записва видовият състав и числеността на пеещите мъжки птици, заели гнездови територии.

С трансектния метод са регистрирани видовете птици в извънгнездовия период – мигриращи и зимуващи видове в границите на защитената територия. Проучването включва преки визуални наблюдения на всички преминаващи птици, като фокус на тези визуални проучвания е главно площадката на ЗТ.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“
www.ope.moew.government.bg

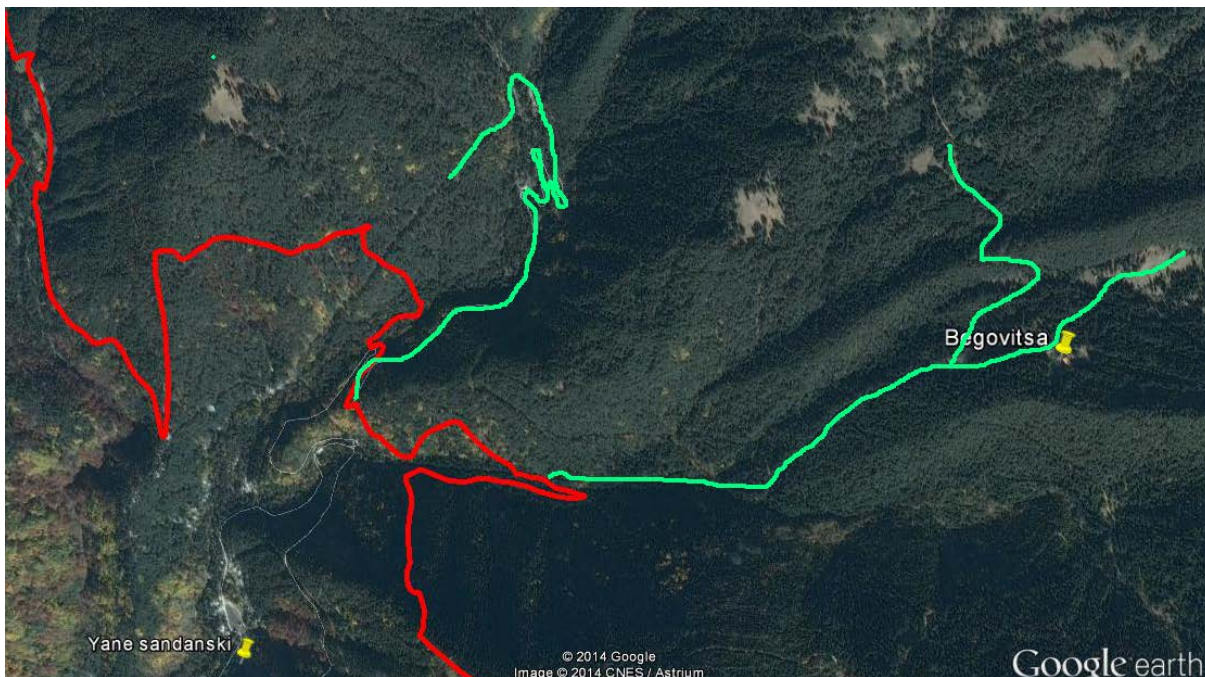
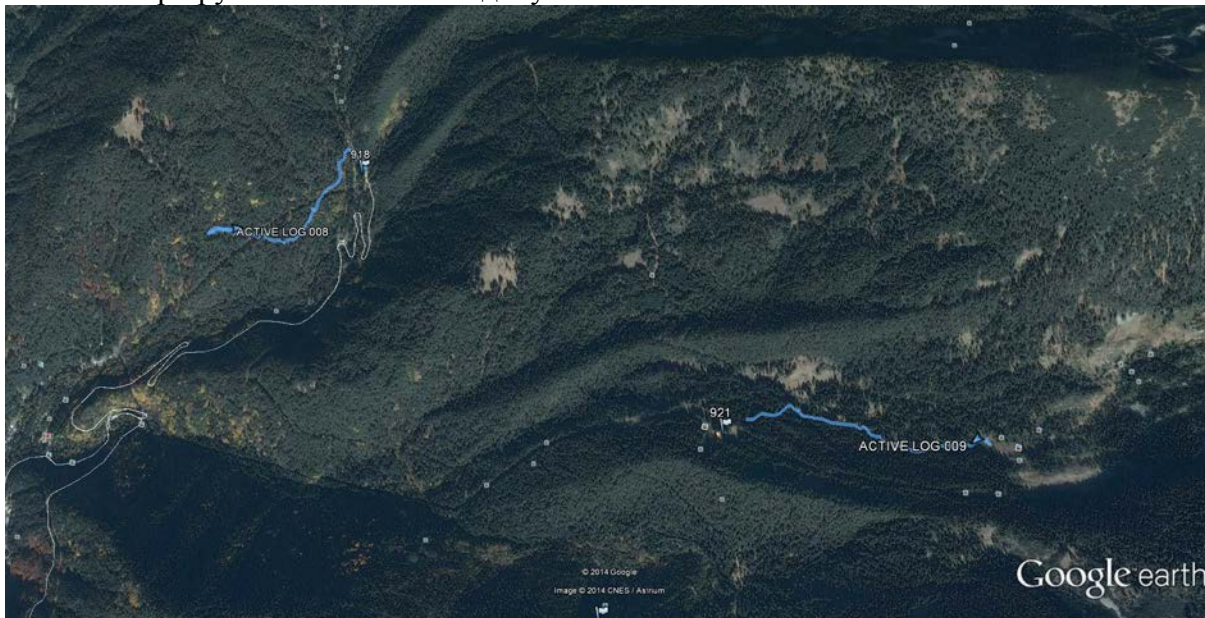

Решения за
по-добър живот

Договор № УР-051/29. 01. 2014 г. с предмет: „Разработване на ПУ на НП „Пирин“ за периода 2014 – 2023 г.“
Проект № DIR-5113325-3-91 „Устойчиво управление на НП „Пирин“ и Р „Тисата“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

Наблюденията при полевите проучванията са извършвани с помощта на оптични средства - бинокли с увеличение 10x50 и 8x30.

Теренните наблюдения върху орнитофауната са проведени в периода 15 май – 22 септември 2014 г. Основните маршрути са показани по-долу.

Основни трансекти (в синьо) в ПР Каменица

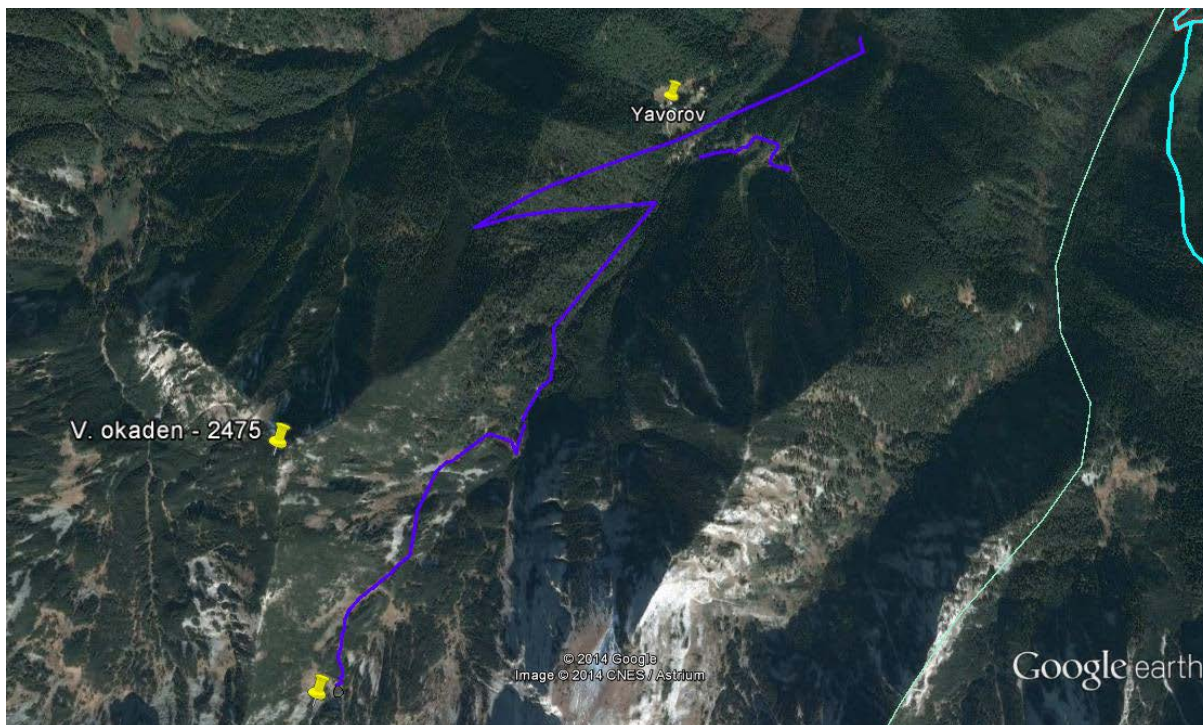
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“
www.ope.moew.government.bg

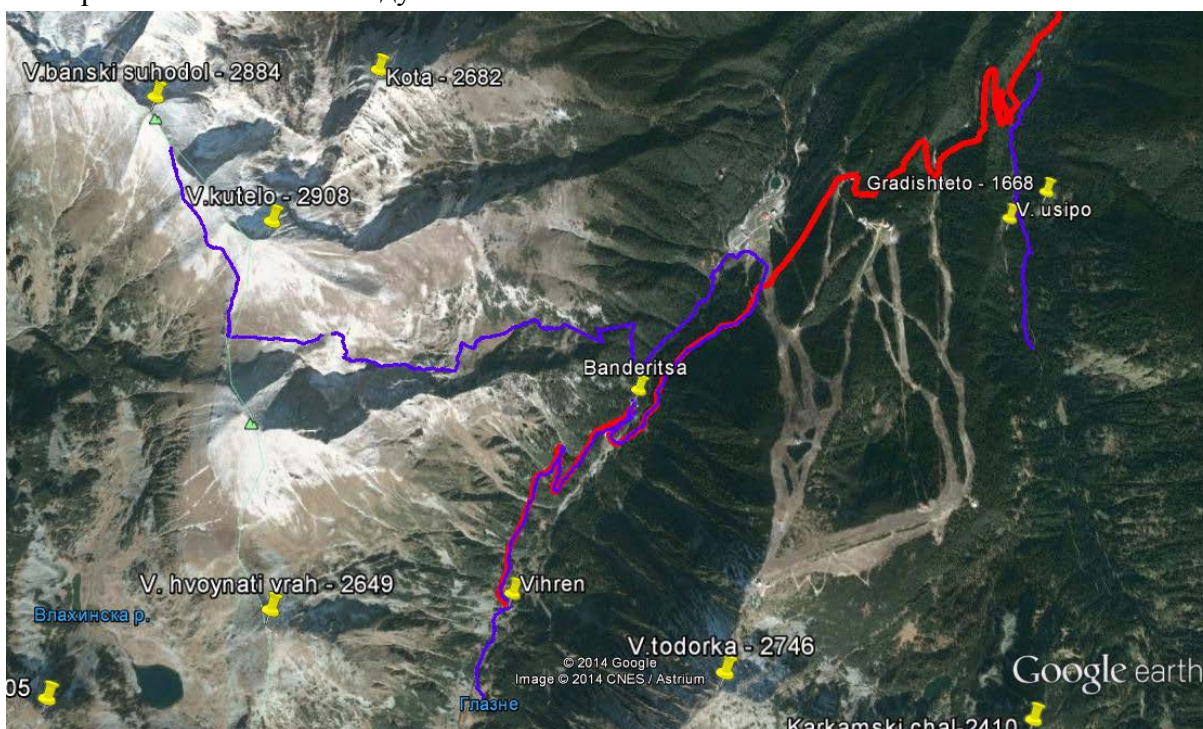

Решения за
ПО-ДОБЪР ЖИВОТ

Договор № УР-051/29. 01. 2014 г. с предмет: „Разработване на ПУ на НП „Пирин“ за периода 2014 – 2023 г.“
Проект № DIR-5113325-3-91 „Устойчиво управление на НП „Пирин“ и Р „Тисата“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

Основни трансекти в ПР Баюви дупки

Основни трансекти в ПР Вихрен

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“
www.ope.moew.government.bg

Решения за
по-добър живот

Договор № УР-051/29. 01. 2014 г. с предмет: „Разработване на ПУ на НП „Пирин“ за периода 2014 – 2023 г.“
Проект № DIR-5113325-3-91 „Устойчиво управление на НП „Пирин“ и Р „Тисата“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

⇒ Характеристика на клас птици

• богатство на таксоните

Към момента, според различни литературни източници, теренни наблюдения и дейностите по изпълнение на план 2004, са установени 166 вида птици в границите на НП Пирин. Те принадлежат към 16 разряда и 40 семейства.

Орнитофауната на парка съставлява 40,59% от установените в България 409 вида птици и 61,54% от установените на територията на страната семейства (BUNARCO, 2009). От установените за парка видове 119 са гнездящи, което е 41,61% от гнездовата орнитофауна в България (Янков, 2007).

С най-много видове е представен разр. Врбчоподобни (Passeriformes) – 93 вида от 19 семейства, или пойните птици съставляват 56% от орнитофауната на НП Пирин и 47,5% от установените семейства.

Разред	Семейство	брой видове
Разред Podicipediformes	Сем. Гмурецови (Podicipedidae)	1
Разред Пеликаноподобни (Pelecaniformes)	Сем. Корморанови (Phalacrocoracidae)	1
Разред Щъркелоподобни (Ciconiiformes)	Сем. Чаплови (Ardeidae)	3
	Сем. Щъркелови (Ciconiidae)	2
Разред Гъскоподобни (Anseriformes)	Сем. Патицови (Anatidae)	2
Разред Соколоподобни (Falconiformes)	Сем. Ястребови (Accipitridae)	18
	Сем. Орли рибари (Pandionidae)	1
	Сем. Соколови (Falconidae)	6
Разред Кокошоподобни (Galliformes)	Сем. Фазанови (Phasianidae)	5
Разред Жеравоподобни (Gruiformes)	Сем. Дърдавцови (Rallidae)	2
Разред Дъждосвирцоподобни (Charadriiformes)	Сем. Дъждосвирцови (Charadriidae)	1
	Сем. Бекасови (Scolopacidae)	2
	Сем. Чайкови (Laridae)	1
Разред Гълъбоподобни (Columbiformes)	Сем. Гълъбови (Columbidae)	4
Разред кукувицоподобни (Cuculiformes)	Сем. Кукувицови (Cuculidae)	1
Разред Козодоевоподобни (Caprimulgiformes)	Сем. Козодоеви (Caprimulgidae)	1
Разред Совоподобни (Strigiformes)	Сем. Сиви (Strigidae)	7
Разред Бързолетоподобни (Apodiformes)	Сем. Бързолетови (Apodidae)	3
Разред Синявицоподобни (Coraciiformes)	Сем. Пчелоядови (Meropidae)	1
	Сем. Папунякови (Upupidae)	1
Разред Кълвачоподобни (Piciformes)	Сем. Кълвачови (Picidae)	10
Разред Врбчоподобни (Passeriformes)	Сем. Чучулигови (Alaudidae)	3
	Сем. Лястовици (Hirundinidae)	4
	Сем. Стърчиопашкови (Motacillidae)	7

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“
www.ope.moew.government.bg

Решения за
по-добър живот

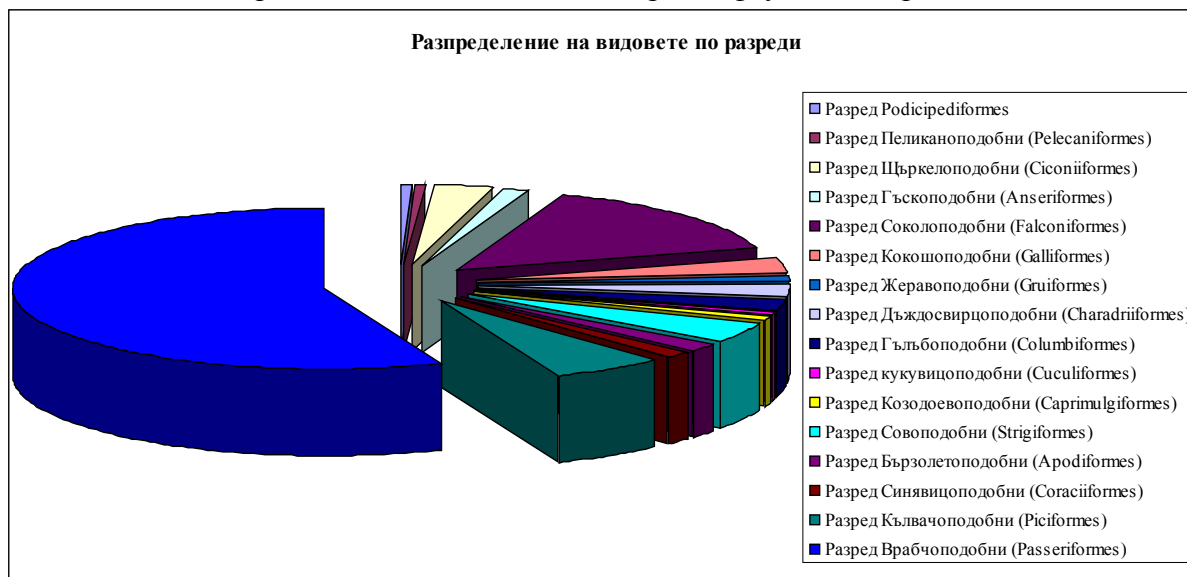
Договор № УР-051/29. 01. 2014 г. с предмет: „Разработване на ПУ на НП „Пирин“ за периода 2014 – 2023 г.“
Проект № DIR-5113325-3-91 „Устойчиво управление на НП „Пирин“ и Р „Тисата“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

	Сем. Сврачкови (Liniidae)	4
	Сем. Водни косове (Cinclidae)	1
	Сем. Орехчета (Troglodytidae)	1
	Сем. Завирушкови (Prunellidae)	2
	Сем. Копринаркови (Bombycillidae)	1
	Сем. Мухоловки (Muscicapidae)	27
	Сем. Дългоопашати синигери (Aegithalidae)	1
	Сем. Синигерови (Paridae)	7
	Сем. Зидаркови (Sittidae)	3
	Сем. Дърволазкови (Certhidae)	2
	Сем. Овесаркови (Emberizidae)	5
	Сем. Чинкови (Fringillidae)	12
	Сем. Скорецови (Sturnidae)	2
	Сем. Авлигови (Agiolidae)	1
	Сем. Тъкачови (Ploceidae)	4
	Сем. Вранови (Corvidae)	6

• **брой на установените видове по групи. Настъпилите промени във видовия състав на отделните групи. Видове дадени като приоритетни от НП Пирин.**

Видовият състав на птиците в НП Пирин е допълнен с нови 7 вида птици, установени в границите на парка през последните 10 години.

Гнездящите видове наброяват 119 вида – 71,7% от орнитофауната в парка.

Разпределение на видовете по разреди.

С най-много представители са Разред Соколоподобни (Falconiformes) с 25 вида, Разред Совоподобни (Strigiformes) – 7 вида, Разред Кълвачоподобни (Piciformes) – 10 вида, или всички видове установени на територията на страната и Разред Вrabчоподобни (Passeriformes) с 93 вида. Представителите на разред Вrabчоподобни (Passeriformes) са 56% от птиците на НП Пирин.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“
www.ope.moew.government.bg

Решения за
ПО-ДОБЪР ЖИВОТ

Договор № УР-051/29. 01. 2014 г. с предмет: „Разработване на ПУ на НП „Пирин“ за периода 2014 – 2023 г.“
Проект № DIR-5113325-3-91 „Устойчиво управление на НП „Пирин“ и Р „Тисата“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

Съотношение на видовете от най-многочислените разрези в сравнение с числеността им в страната.

Всичките 10 вида кълвачи установени за територията на България са установени като гнездящи в НП Пирин.

Приоритетни видове и техните местообитания, предложени за обстойно наблюдение от Дирекцията на НП „Пирин“

Резултати от полевите проучвания.

Дирекцията на парк Пирин е определила следните видове птици от приложение 3 на ЗБР, посочени за инвентаризация:

1. Горски бекас (*Scolopax rusticola*) – Гнезди в УТМ квадрат GM01. В страната гнезди с численост 30-100 двойки. Гнезди в иглолистни и смесени гори от 400 до 1800 м.н.в. (Stoyanov et al 2003; Nikolov 2004).

По време на теренните проучвания не бе установен, но е твърде възможно гнезденето на вида в района на х. Беговица и най-южните части на парка в района на местн. Попина лъка.

2. Голям ястреб (*Accipiter gentilis*) – Гнезди във всички квадрати, в широколистни, смесени и иглолистни гори от 0 до 2 714 м.н.в.

Наблюдаван в района на Добринище и с. Лиляново.

3. Яребица (*Perdrix perdrix*) – Гнезди в квадрат GM03 и FM92, от 0 до 1800 м.н.в.

Разпространена по откритите части – ливади, пасища. Наблюдавана в района на местн. Попови ливади и вр. Ореляк, които са извън парка, както и в откритите местообитания около гр. Банско

4. Гривяк (*Columba palumbus*) - Гнезди във всички квадрати, в широколистни, смесени и иглолистни гори от 0 до 2 000 м.н.в.

Установен в района на х. Беговица и най-южните части на парка в района на местн. Попина лъка, както и в Северен Пирин, парков район Вихрен.

5. Горска улулица (*Strix aluco*) - Гнезди във всички квадрати, в широколистни, смесени и иглолистни гори от 0 до 1900 м.н.в.

Не е установена при теренните наблюдения в Южен Пирин, ПР Каменица. Установена е в Северен пирин ПР Вихрен и Баюви дупки.

6. Балканска чучулига (*Eremophila alpestris balcanica*) - Гнезди в квадрати GM01, 02, 11 и 12 и FM92, 93 и 83, по каменисти открити терени от 1400 до 2500 м.н.в.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“
www.ope.moew.government.bg

Решения за
по-добър живот

Договор № УР-051/29. 01. 2014 г. с предмет: „Разработване на ПУ на НП „Пирин“ за периода 2014 – 2023 г.“
Проект № DIR-5113325-3-91 „Устойчиво управление на НП „Пирин“ и Р „Тисата“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

Установена при теренните наблюдения в ПР Каменица и Вихрен по високопланинските открити части. Със сигурност се среща и по алпийските части на останалите паркови райони.

7. Планинска стърчиопашка (*Motacilla cinerea*) - Гнезди във всички квадрати, в близост до реки и потоци от 120 до 2800 м.н.в.

Установена попоречието на р. Санданска Бистрица, водохващането над Попина лъка и р. Беговица в Южните части на парка.

Наблюдавана е при предишни посещения в района на реките Глазне, Бъндерица и Демяница в Северната част на парка.

8. Алпийска завирушка (*Prunella collaris subalpina*) - Гнезди в квадрат GM01, 02, 11 и 12 и FM92, 93 и 83, по каменисти открити терени от 1400 до 2800 м.н.в.

Установена при теренните наблюдения в ПР Каменица местн. Спано поле, по високопланинските открити части субалпийски ливади – 1900 м.н.в.

Най-многобройния вид по субалпийските ливади – до 55 екз./кв. км. (Симеонов, 1986).

9. Пъстър скален дрозд (*Monticola saxatilis*) - Гнезди в квадрат GM01, 02, 11 и FM92 и 93, по скали и сипеи от 50 до 2600 м.н.в.

Не бе наблюдаван при теренните наблюдения в района на ПР Каменица. Наблюдаван в района на вр. Ореляк. При следващите теренните наблюдения ще бъде проучен вида в ПР Вихрен и Безбог.

• **обща информация за видове с консервационен статус по българското законодателство**

Защитени видове: ЗБР – 150 вида

Директива 2009/147 за опазване на дивите птици – 42 вида

Червена книга на България – 57 вида, от тях 28 са със статус „Уязвим“, 17 са „Застрашени“, 7 са „Критично застрашени“, 2 са „Регионално изчезнали“, 2 „Слабо засегнати“ и 1 „Почти застрашен“.

• **обща информация за локални, български, балкански ендемити и световно застрашени видове (категории „Критично застрашен“, „Застрашен“ и „Уязвим“), по семейства;**

Досега известните глациални реликти са пернатоногата кукумявка (*Aegolius funereus*), белогърбия кълвач (*Dendrocopos leucotos*) и трипръстия кълвач (*Dendrocopos tridactylus*). Балкански ендемити са пет подвида птици: белогърбия кълвач (*Dendrocopos leucotos lilfordi*), балканската чучулига (*Eremophila alapestris balcanica*), алпийската завирушка (*Prunella modularis meinertzhageni*), качулатия синигер (*Parus cristatus bureschi*) и скалната зидарка (*Sitta neumayer neumayer*).